

Sexualitet och demenssjukdom
– ett eftersatt tema

Per Anderas Persson
Sara Hjulström

Närhälsan
VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN

Svenskt Demenscentrum

Kärlek och **intimitet** hos personer med demenssjukdom påverkar hälsa och välbefinnande.

Sexualitet är mer än samlag.

Tänk på att inte alla personer med **demenssjukdom** är heterosexuella.

Alla definierar sig inte utifrån sitt vid födseln tilldelade **kön**.

Sexuell hälsa är en **rättighet**.

Sexuell **hälsa** är inte enbart frånvaro av sexuell ohälsa.

Att bli **bekvämt** med att prata om sexuell hälsa är möjligt genom att träna på det.

Medverka till att göra temat äldre och sexualitet **pratbart** på din arbetsplats.

Närhälsan Kunskapscentrum för sexuell hälsa & Svenskt Demenscentrum ©

Varför en skrift?

- Aktuellt tema
- Eftersatt
- Pratbarhet
- Knepiga situationer
- Varför stoppar ingen?
- Bemötande

Närhälsan Kunskapscentrum för sexuell hälsa & Svenskt Demenscentrum ©

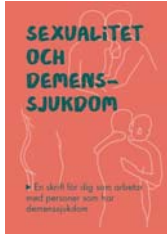

Skriftens innehåll

- Vad är sexualitet?
- Normer, kön och sexualitet
- Att underlätta sexualiteten
- När det uppstår frågor
- Övergrepp
- Pratbart
- Historier
- Fördjupning på arbetsplatsen
- Policy

Närhälsan Kunskapscentrum för sexuell hälsa & Svenskt Demenscentrum ©

Exempel 1

Ur Sexualitet och demenssjukdom – En guide för dig som arbetar med personer som har demenssjukdom (2017)

Aziz har börjat jobba som sjuksköterska på ett boende för personer med demenssjukdom under 65 år. Det finns många saker att ta tag i.

En viktig fråga är bemötandet kopplat till de boendes anhöriga. På boendet finns det möjlighet för familjer och partners att sova över. Det sker dock nästan aldrig. När Aziz frågar sina nya medarbetare varför det är så får han svaret att det aldrig är någon som frågar.

I samråd med chef och medarbetare påbörjar Aziz ett utvecklingsarbete så att alla anhöriga får information om att de kan sova över och att det finns extra sängplats på alla rum. Informationen ges vid ankomstsamtal och skrivs in i boendets välkomstbroschyr och på hemsidan.

Närhälsan Kunskapscentrum för sexuell hälsa & Svenskt Demenscentrum ©

Personalens reaktioner

- Avhumanisering
- Infantilisering
- Anklagar sig själv för att inte klara av situationen
- Hålla vakt

Närhälsan Kunskapscentrum för sexuell hälsa & Svenskt Demenscentrum ©

Exempel 2

Ur Sexualitet och demenssjukdom – En skrift för dig som arbetar med personer som har demenssjukdom (2017)

Mads går ett par gånger i veckan till en dagverksamhet för personer med demenssjukdom. Han är oftast på bra humör och berättar gärna små historier från sitt tidigare arbetsliv. Mads har inga egna barn och har aldrig varit gift. Personalen tror att han kanske är homosexuell, men det är bara gissningar för ingen har frågat. De tycker att det tillhör Mads privatliv och det är inget som personalen har med att göra. Dessutom, resonerar man, vad spelar det för roll vem man älskar?

Närhälsan Kunskapscentrum för sexuell hälsa & Svenskt Demenscentrum ©

Normmedvetet perspektiv

- Vems historier delar vi?
- Vem minns mig när jag själv inte vet vem jag är?
- Språkets betydelse
- Fira Pride?

Närhälsan Kunskapscentrum för sexuell hälsa & Svenskt Demenscentrum ©

Exempel 3

Ur Sexualitet och demenssjukdom – En skrift för dig som arbetar med personer som har demenssjukdom (2017)

Sven bor på ett demensboende. Han är ofta orolig, vandrar fram och tillbaka och är många gånger närgången mot övriga boende och personal. Vid samtal med anhöriga berättar de att Sven tidigare ofta tittat på erotisk film. Personalen beslutar efter flera samtal och i samråd med teamet, anhöriga och chef att prova att visa filmer, i hopp om att oron ska minska och att Sven ska få känna tillfredställelse.

Personalen hjälper Sven till avskildhet, sätter på en erotisk film och lämnar honom ifred. Detta tycks fungera då hans oro minskar och han blir mindre närgången.

Närhälsan Kunskapscentrum för sexuell hälsa & Svenskt Demenscentrum ©

Personalens hantering

- Humor
- Ignorera
- Avleda
- "Ursäkta, mitt fel", normalisera
- Säga till på skarpen
- Moraliska argument

Närhälsan Kunskapscentrum för sexuell hälsa & Svenskt Demenscentrum ©

Några myter

- Äldre personer har inte sex.
- Äldre personer är inte intresserade av sex.
- Äldre personer utvecklar inte nya relationer.

Närhälsan Kunskapscentrum för sexuell hälsa & Svenskt Demenscentrum ©

Feltolkning

- Tar av sig kläder (varmt, kliar)
- Exponering (behov av toalettbesök)
- Beröring (tar fel på person)

Närhälsan Kunskapscentrum för sexuell hälsa & Svenskt Demenscentrum ©

Frågor att ställa sig

- Är det ett sexuellt beteende?
- Vanligt beteende för den personen?
- Finns det triggers?
- Vem påverkas? (familj, personal, andra vård- och omsorgstagare)

Närhälsan Kunskapscentrum för sexuell hälsa & Svenskt Demenscentrum ©

Pratbart

- Som hälsa och rättighet ... eller som ett problem? Vilka "glasögon"?
- Ett tema bland andra
- Intresse – expertroll inte alltid nödvändig
- Fråga aktivt
- Som en del av rutiner
- Chefen viktig

Närhälsan Kunskapscentrum för sexuell hälsa & Svenskt Demenscentrum ©

Slutligen ...

- Personcentrerat förhållningssätt
- Tänk på hur du informerar
- Sexualiteten som hälsa och rättighet
- Glöm inte eventuell partner

Närhälsan Kunskapscentrum för sexuell hälsa & Svenskt Demenscentrum ©

Fundera över:

- Hur lyfter ni sexuell hälsa när ni träffar era vård- och omsorgstagare?
- Saknar ni informationsmaterial till dem och eventuell partner eller familj?

Närhälsan Kunskapscentrum för sexuell hälsa & Svenskt Demenscentrum ©

Tack för att ni har lyssnat!

Ladda ner skriften avgiftsfritt som PDF (gråskala)
www.demenscentrum.se/sexualitet-och-demenssjukdom

Kontaktuppgifter

Per Andreas Persson: per.a.persson@vgregion.se
Sara Hjulström: sara.hjulstrom@demenscentrum.se

Närhälsan Kunskapscentrum för sexuell hälsa & Svenskt Demenscentrum ©
